

OYUN YAZIMINDA KURGUSAL TEKNİKLER

Doç. Dr. Vahdet Yasin AKYÜZ

ARTİKEL AKADEMİ: 400

Oyun Yazımında Kurgusal Teknikler

Doç. Dr. Vahdet Yasin AKYÜZ

Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi

Tiyatro Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-7473-6967>

ISBN 978-625-5674-40-1

Birinci Basım: Aralık 2025

Ofset Hazırlık: Artikel Akademi

Baskı ve Cilt: Uzunist Dijital Matbaa Anonim Şirketi

Akçaburgaz Mah.1584.Sk.No:21 / Esenyurt

Matbaa Sertifika No: 68922

Artikel Akademi bir Karadeniz Kitap Ltd. Şti. markasıdır.

©Karadeniz Kitap - 2025

Akademik etik kurallara

bağlı kalınarak yapılacak olan alıntılar ve tanıtım maksadiyle yapılacak olan kısa alıntılar dışında, yazılı izni alınmadan, tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla, basımı, yayımı, kopyalanması, çoğaltımı veya dağıtımı yapılamaz.

KARADENİZ KİTAP LTD. ŞTİ.

Koşuyolu Mah. Mehmet Akfan Sok. No:67/3 Kadıköy-İstanbul

Tel: 0 216 428 06 54 // 0530 076 94 90

Yayıncı Sertifika No: 19708

mail: destek@artikelakademi.com

www.artikelakademi.com

OYUN YAZIMINDA KURGUSAL TEKNİKLER

Doç. Dr. Vahdet Yasin AKYÜZ

artikol
akademi

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	7
1. BÖLÜM	
1. KURAMSAL ÇERÇEVE: DRAMATİK YAPININ EVRİMİ.....	9
2. BÖLÜM	
2. OYUN YAZIMINDA KURGUSAL TEKNİKLER	13
3. BÖLÜM	
NÂR ÜZERİNDEN UYGULAMALI TEKNİK ANALİZ	21
4. BÖLÜM	
MAVİ İLE BLUE ÜZERİNDEN UYGULAMALI TEKNİK ANALİZ	49
5. BÖLÜM	
UYGULAMALI ATÖLYE: ÖĞRETİLEBİLİR OYUN YAZIM TEKNİKLERİ	67
SONUÇ.....	77
KAYNAKÇA.....	79

GİRİŞ

Tiyatro metni, yalnızca sahnede vücut bulan dramatik bir yapı değil, aynı zamanda kültürün, kimliğin ve insana dair en temel çatışmaların estetik bir yeniden üretimidir. Modern oyun yazarlığı, klasik dramatik yapının sınırlarını aşarak; parçalı yapı, zaman-atlamalı kurgu, parodi, metnin kendisini ifşa eden yabancılaştırma teknikleri ve seyirciyle doğrudan ilişki kuran postdramatik stratejilerle yeni bir dramaturji alanı yaratmıştır. Bu kitap, çağdaş oyun yazarlığının kullandığı kurgusal teknikleri çözümleyen bir başvuru kaynağı olmayı amaçlamakta; aynı zamanda iki özgün tiyatro oyunu *Nâr* (tekinsiz güldürü) ve *Mavi ile Blue* (müzikli çocuk oyunu) üzerinden uygulamalı analizler sunmaktadır.

Kültür ile girift bir dokuya sahip olan tiyatro, çoğunlukla lokal olandan yola çıkarak evrensel olana varmaktadır. “Tiyatro sanatı, özü gereği sürekli araştırma ve geliştirmeye açık bir disiplin olarak, evrensel deneyimlerin yanı sıra kültürel mirasların da katkısıyla edim alanını genişletir. Bu yönüyle tiyatro, insan ile toplum arasındaki bağın kurulmasında en etkili sanatsal araçlardan biri olarak işlev görür” (Budak & Pazvantoglu, 2025, s. 40). Tiyatro oyunlarında işlenen konular çağını yansıtır, bireyler üzerinden gösterilse de, genellikle toplumu hedeflemekte ve geleceğe de ışık tutmaktadır. “Kültür, toplumların hafızasıdır; gelenekler ise bu hafızanın sürekliliğini sağlayan dinamik unsurlar olarak kuşaktan kuşağa aktarılır” (Aydın, 2025, s. 2000).

Richard Schechner’e göre performans, “tekrar edilen dav-

ranışların seçilmiş ve biçimlendirilmiş hâlidir” (Schechner, 2013, s. 28). Bu bağlamda dramatik metin, yalnızca yazınsal bir ürün değil; ritmik, bedensel ve mekânsal bir örgütlenmenin de çekirdeği olarak değerlendirilmelidir. Schechner’in “restore edilmiş davranış” kavramıyla da uyumlu olan bu yaklaşım, oyun kişilerinin eylemlerini yalnızca psikolojik motivasyonlarla değil, geçmişte tekrar edilmiş kültürel davranış kalıplarının sahne üzerindeki yeniden üretimi olarak değerlendirmeye olanak tanır. Böylece tiyatro metni, hem klasik dramatik yapıda temellenen hem de sözlü kültürün dinamik performatif doğasıyla beslenen çok katmanlı bir kurgusal düzleme kavuşur (Eşigül & Özkeleş, 2019a: 35–37). Eugenio Barba’nın *The Paper Canoe* adlı çalışmasında vurguladığı üzere, oyun yazımı “görünmeyen dramaturji” üzerinden işler; metin, sahnelenme ihtimallerinin tamamını bünyesinde taşıyan potansiyel bir yapı olarak var olur (Barba, 1995, s. 12).

Özellikle çocuk tiyatrosunda masalsı kurgu ve anlatı yapıları, kültürel belleğin ve sözlü aktarım geleneğinin izlerini taşır. “Halk kültür ürünlerinin geçmişten günümüze sözlü kültür yoluyla aktarılması ve belleğin bu aktarım sürecindeki belirleyici rolü, çocuk oyunlarının dramatik kurgusunda tekrar, ritim ve simgesel yapıların önemini artırmaktadır” (Aydın, 2023, s. 81). Bu yönüyle Mavi ile Blue, kültürel aktarımı estetik bir oyun yapısı içinde yeniden üretirken; Nâr, yetişkin tiyatrosunda tekinsiz güldürü ve postmodern parodi aracılığıyla bireysel ve kolektif belleğin çatışmalı alanlarını görünür kılmaktadır.

Bu kitap, hem çocuk tiyatrosunda masalsı oyun kurgusunun hem de yetişkin tiyatrosunda tekinsiz güldürü ve postmodern parodinin dramaturjik temellerini ele alarak yazar adaylarına rehberlik eden bir model sunmayı amaçlamaktadır. Amaç, yalnızca kuramsal bir tartışma yürütmek değil; sahne gerçekliğine uygun, uygulanabilir ve üretken oyun yazım tekniklerini görünür kılmaktır.

1. BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE: DRAMATİK YAPININ EVRİMİ

1.1. Klasik Dramaturjiden Postdramatiğe

Aristoteles’in *Poetika*’sında tanımladığı “başlangıç–orta–son” yapısı, Batı tiyatrosunun dramatik kurgusunun temelini oluşturmuştur (Aristoteles, 2013, s. 45). Çatışma, karakter eylemleri ve olay örgüsü arasındaki nedensellik ilişkisi; yüzyıllar boyunca dramatik oyunun omurgasını belirlemiştir.

Fakat 20. yüzyılla birlikte Adorno’nun kültürel kırılma olarak tanımladığı modernite süreci, tiyatronun yapı taşlarını dönüştürmüştür; Brecht’in epik-diyalektik tiyatrosu, Beckett’in absürd tiyatrosu ve Artaud’nun “vahşet tiyatrosu” kavramı klasik anlatının bütünlüğünü bozarak yeni dramatik biçimler doğurmuştur. Lehmann’ın “postdramatik tiyatro” olarak adlandırdığı bu yeni yönelim, metni sahnenin merkezinden alıp performatif süreçlere bırakır (Lehmann, 2006, s. 16).

Kurgusal yapıların çözümlemesinde yalnızca dramatik formülasyonlar değil, oyuncunun bedensel ve ritmik duyarlılığını önceleyen yaklaşımların da dikkate alınması, sahne metinlerinin çok katmanlı niteliğini görünür kılar. Bu bağlamda, özellikle ritmik stillerin oyuncunun oynama isteğini uyaran bir itki